

Evaluatie Rekenkamercommissies Parkstad Limburg

Vraag 1. Welke aspecten zijn in de reglementen van orde van de rekenkamercommissies en de bestuurscommissie opgenomen? Zijn daarin lacunes te constateren?

Antwoord:

In de reglementen van orde van de verschillende rekenkamercommissies zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot:

- de begrippen die in een Reglement van Orde zijn opgenomen,
- de wijze waarop een Rekenkamercommissie vertegenwoordigd wordt,
- de wijze waarop een Rekenkamercommissie haar vergadering houdt en besluiten neemt,
- de planning en verantwoordingscyclus van het onderzoek van de rekenkamercommissie,
- de wijze van onderwerpselectie,
- de wijze van onderzoek,
- de kwaliteitsborging van het onderzoek,
- de wijze van informatieverstrekking van een rekenkamercommissie,
- de gedragscode van leden van een rekenkamercommissie,
- de wijze van toepassing van hoor- en wederhoor
- de wijze waarop publicaties van rapporten worden verzorgd,
- tenslotte is een passage opgenomen over de Nota van Werkwijze, waarin bepaalde onderdelen van het reglement van orde nader is gedetailleerd.

In het reglement van orde van de Rekenkamercommissies is ook een artikel (8) opgenomen over de budgetten van de rekenkamer. Er wordt hierin verwezen naar de Bestuurscommissie van de gezamenlijke Rekenkamercommissies Parkstad Limburg. Deze bestuurscommissie heeft ook een Reglement van Orde met hierin opgenomen:

- de begrippen die in het Reglement van Orde voorkomen
- de samenstelling van de bestuurscommissie
- de wijze van vergaderen en besluitvorming, alsmede het beleggen van een gemeenschappelijke vergadering
- de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- de bepalingen met betrekking tot het budget
- de rol, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de (plaatsvervangend) voorzitter van de bestuurscommissie
- alsmede welke punten nader aan de orde dienen te komen in een Nota van Werkwijze als nadere uitwerking van het Reglement van Orde.

In de beide Reglementen van Orde alsmede de wijze waarop de beide Reglementen van Orde aan elkaar gekoppeld zijn, zijn wat betreft de interne werking van de rekenkamercommissies en bestuurscommissie geen lacunes te constateren. Een lacune die onlangs naar voren kwam, is de besluitvormingsprocedure over uitbreiding van het samenwerkingsverband van rekenkamercommissies met andere gemeenten. De vraag is of deze incidentele zaken in reglementen van orde thuishoren. Ergens moet besluitvorming plaatsvinden, en dat heeft tot nu toe plaatsgevonden in de bestuurscommissie. De vraag of dat de goede instantie is om hierover een besluit te nemen wordt zo spoedig mogelijk geagendeerd in de bestuurscommissie. So wie so wordt ieder jaar bekeken of de wijze van werken, in termen van effectiviteit en efficiëntie, nog wel weerspiegeld worden door beide Reglementen van Orde.

Vraag 2. Hoe komt de onderzoeksprogrammering tot stand?

Antwoord

Jaarlijkse cyclus

Het vaststellen van het meerjarenonderzoeksplan en de Jaarplannen is in beginsel een jaarlijkse cyclus. In het najaar van ieder jaar worden de jaarplannen van iedere Rekenkamercommissie voor het volgende jaar vastgesteld, en vindt indien noodzakelijk een aanpassing plaats van het beleidsplan. Het proces ziet er op hoofdlijnen als volgt uit.

September: 1^e versie groslijst rond de rekenkamercommissies en brief aan de raden

In september stuurt de ambtelijke secretaris de eerste versie van de groslijst rond aan de rekenkamercommissies. Hierin is zoveel mogelijk de uitvoering van de Jaarplannen voor het voorgaande en het lopende jaar verwerkt. Deze eerste versie bevat tevens een analyse per programma van de stand van zaken van het onderzoek van de gezamenlijke rekenkamercommissies: Krijgt het betreffende gemeentelijke taakveld voldoende aandacht? Welke onderzoeken hebben we de afgelopen jaren gedaan, en wat zouden 'logische' onderzoeken zijn om mee verder te gaan? enz. Ook de ideeën die in de loop van het jaar zijn aangedragen door leden van de rekenkamercommissies, raadsleden, burgers enz. worden opgenomen.

Brief aan de raden

In september ontvangen ook de raden een uitnodiging om - tot uiterlijk eind september - mogelijke onderzoeksonderwerpen voor 2008 bij de rekenkamercommissies (i.c.: het secretariaat) aan te leveren. In deze brief wordt een voortgangsbericht opgenomen over de uitvoering van de onderzoeken in het lopende jaar.

Oktober: eerste gezamenlijke sessie rekenkamercommissies

In oktober vindt de eerste gezamenlijke bijeenkomst van de gezamenlijke rekenkamercommissies plaats. Bedoeling van deze sessie is om te komen van een groslijst met alle mogelijke onderzoeksonderwerpen te komen tot een longlist met onderzoeksonderwerpen die kansrijk worden geacht om in het volgende jaar ter hand te nemen. Het eerste deel van deze sessie bestaat uit een brainstorm, het tweede deel uit een prioritering van onderwerpen per commissie en voor de gezamenlijke rekenkamercommissies. Vragen die aan de orde komen, zijn onder meer: Welke onderwerpen zouden gezamenlijk kunnen worden opgepakt? Welke onderwerpen zijn specifiek voor één rekenkamercommissie? Waar liggen de prioriteiten? enz.

De rekenkamercommissies organiseren zoveel mogelijk voorafgaand aan de bijeenkomst in september input van hun relevante omgeving: Welke wensen leven er bij de raad voor rekenkameronderzoek? Welke suggesties zijn binnengekomen van burgers? Wat zijn de voornemens van de gemeente voor art. 213a-onderzoek? enz.

Oktober/November: verkenningen

In oktober en november voeren de externe leden en het ambtelijke secretariaat verkenningen uit voor de onderwerpen op de longlist. Vragen hierbij zijn onder meer: Wat zijn de relevante actuele ontwikkelingen bij dit onderwerp? (zowel bij de gemeente als op rijks- en provinciaal niveau) Zijn er anderen die ook onderzoek plannen? Waar zou de toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek

kunnen zitten? enz. De lijst met selectiecriteria is belangrijk bij deze fase (politieke actualiteit, relevantie, belang burgers enz.).

Elke verkenning resulteert in één of – maximaal – twee A4-tjes over het onderwerp; deze bevatten in elk geval een aanbeveling of het onderzoek wel of niet geschikt is om uit te voeren in 2008 en, als dat wél het geval is, een aanbeveling voor de focus van het onderzoek alsook een inschatting van het aantal uren dat met het onderzoek zal zijn gemoeid.

November: tweede gezamenlijke bijeenkomst

In november houden de rekenkamercommissies een tweede gezamenlijke bijeenkomst, dit keer om te komen van een *longlist* naar een *shortlist*. De shortlist bevat de onderwerpen die in het volgende jaar zullen worden onderzocht. Het eerste deel van de bespreking bestaat uit een bespreking van elk A4-tje afzonderlijk: een korte toelichting door degene die de verkenning heeft uitgevoerd, gevolgd door discussie. Het tweede deel bestaat uit de prioritering van de onderwerpen zodanig dat de longlist wordt teruggebracht tot een shortlist.

December: vaststellen Jaarplannen en Beleidsplan

De ambtelijke secretaris stelt naar aanleiding van de bijeenkomst in november het beleidsplan bij en schrijft voor elke rekenkamercommissie een conceptjaarplan. Als het goed is zitten er voor de rekenkamercommissies geen verrassingen meer in het conceptjaarplan. Elke rekenkamercommissie bespreekt vervolgens het jaarplan en stelt deze vast.

Nadat de jaarplannen zijn vastgesteld (december en verder)

Nadat de rekenkamercommissies hun jaarplannen hebben vastgesteld moeten er een paar dingen gebeuren, namelijk:

- 1) De rekenkamercommissies kunnen een start maken met de uitvoering van hun eerste onderzoek uit het jaarplan (namelijk maken van een onderzoeksopzet);
- 2) De rekenkamercommissies zoeken – voor zover dat nog niet in de eerste stap is gebeurd – afstemming met andere controleurs/onderzoekers (controllafdelingen, rekeningencommissie, externe accountant, auditors ex art. 213a enz.) om na te gaan of er geen overlap is tussen wat de RKC gaat doen en wat anderen gaan doen;
- 3) Zonodig worden zaken nog nader verkend om te beslissen of een onderzoeksonderwerp werkelijk geschikt is om in het komende jaar te onderzoeken;
- 4) Het meerjarenonderzoeksplan en de jaarplannen worden ter kennismening opgestuurd naar de raden en colleges van de deelnemende gemeenten/WGR+.

De meerderheid van de leden van de rekenkamercommissies vindt de procedure om de onderzoeksonderwerpen te bepalen adequaat. Tevens is de meerderheid er helemaal mee eens dat de afzonderlijke rekenkamercommissies voldoende zeggenschap hebben over de eigen onderzoeksonderwerpen. Hierbij wordt in de opmerkingen gewag gemaakt van het spanningsveld tussen enerzijds het samenwerkingsverband waarbij ook generieke onderwerpen opgepakt worden, en anderzijds de behoefte om specifieke onderwerpen die voor een gemeente spelen op te pakken. In de ogen van de leden vindt daar, o.a. door de procedure een adequate afweging plaats.

Volgens een enkel lid moeten de rekenkamercommissies er op letten dat uitbreiding van het samenwerkingsverband niet automatisch betekent dat er alleen generieke onderwerpen worden onderzocht. Tevens wordt gemeld dat het goed is om bij de onderzoeksonderwerpen op de timing en de actualiteit te letten, zodat raden niet in korte tijd overstelpt worden met rapporten.

Vraag 3. Welke onderzoeken zijn in de periode medio 2006 – medio 2008 gepland? Welke onderzoeken zijn in de periode medio 2006 – medio 2008 uitgevoerd? Wat zijn de redenen voor de discrepanties tussen planning en uitvoering?

Antwoord

In de periode mei 2006 tot en met augustus 2008 (de evaluatie periode) zijn de volgende onderzoeken gepland.

- Glaspaleis en cultuurbeleid voor de RKC Heerlen
- Tijdigheid en relevantie in Voerendaal
- Tijdigheid en relevantie in Heerlen
- Tijdigheid en relevantie in Brunssum
- Tijdigheid en relevantie in Landgraaf
- Tijdigheid en relevantie in Parkstad Limburg
- WMO voor alle RKC's
- Verbonden Partijen voor alle rekenkamercommissies en additioneel rekenkamercommissie Kerkrade
- Bereikbaarheid en responsiviteit voor rekenkamercommissie Landgraaf
- Metaonderzoek artikel 213a voor rekenkamercommissie Brunssum
- Parkstad Limburg na 2 jaar voor rekenkamercommissie Parkstad Limburg
- Ondernemerschap en Ondernemingscultuur voor rekenkamercommissie Parkstad Limburg
- Regionalisering van de Brandweer voor rekenkamercommissie Brunssum
- Wat komt er na SMART?

En daar zijn nog additioneel bijgekomen

- Dossier Hogeweg-Keerbergh voor RKC Voerendaal
- Uitvoering WMO voor RKC Kerkrade

Alle onderzoeken zijn in de genoemde periode gereed gekomen met uitzondering van Parkstad Limburg na twee jaar. Drie geplande onderzoeken zaten op de peildatum in de fase van bestuurlijke hoor- en wederhoor en zullen in september 2008 zijn afgerond. Dit zijn Tijdigheid en Relevantie voor Parkstad Limburg, Ondernemerschap en Ondernemingscultuur en Metaonderzoek artikel 213a.

De belangrijkste redenen voor discrepanties tussen planning en uitvoering zijn in volgorde van belangrijkheid:

- Lange doorlooptijd bij ambtelijk en bestuurlijk hoor en wederhoor
- Gebrek aan onderzoekscapaciteit op het juiste moment
- Lange doorlooptijd bij het aanleveren van informatie
- Onmogelijkheid een gepland onderzoek daadwerkelijk op de veronderstelde wijze uit te voeren, waardoor aanpassingen noodzakelijk zijn.

In algemene zin gesteld zijn de discrepanties tussen planning en uitvoering niet heel erg groot. Naar mate de ervaring met het rekenkamerwerk door een ieder (Rekenkamercommissie, Onderzoekers, Gemeente(n), Gemeenteraad en College van Burgemeester & Wethouder (AB en DB bij Parkstad Limburg)) toeneemt, wordt de planning van een onderzoek steeds beter gehaald. Er wordt in 2008 veel realistischer gepland, zowel in onderzoekstijd, als in doorlooptijd dan in 2006. De juiste onderzoeker worden op de juiste onderzoeken gezet, en ook de ambtelijke staven en

Colleges van B&W krijgen steeds meer vat op wat van hen gevraagd wordt bij een bepaald onderzoek.

Vraag 4. Wat is de kwaliteit van de onderzoeksuitvoering (vraagstelling, normenkader en veldwerk)? Worden de juiste competenties ingezet bij de onderzoeken?

Antwoord

De kwaliteit van de verschillende onderzoeken zijn in termen van vraagstelling, normenkader en veldwerk zonder meer goed te noemen. Er is in het team van onderzoekers/externe leden een zeer grote mate van verschillende expertises aanwezig, die zowel rechtmatigheids-, transparantie-, efficiëntie- als effectiviteitsonderzoeken conform de hoogste onderzoeksstandaarden van dit moment vorm kunnen geven. Met die aantekeningen dat de rekenkamercommissies financiële rechtmatigheidsonderzoeken in principe een taak vinden van de gemeentelijke accountantskantoren.

Een aantal onderzoeken zijn zelfs zeer vooruitstrevend in hun vraagstelling, normenkader en uitwerking, wat onder andere in de Kring Onderzoek van de NVRR (Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies) verder wordt gedeeld met andere onderzoekers. In het bijzonder gaat het hier om de onderzoeksrapporten "Wat komt er na SMART?" en "Ondernemerschap en ondernemingscultuur".

De meerderheid van de leden van de rekenkamercommissies vindt de kwaliteit van de rapporten goed tot zeer goed. Een kwart van de leden is het daar niet mee eens. Overigens zijn de externe leden, de onderzoekers, kritischer dan de interne leden op de kwaliteit van de rapporten, zoals het onderzoekers betaamt. Een enkel lid maakt een opmerking over de wetenschappelijkheid van de rapporten, wat mogelijk de acceptatie en praktische toepassing door de raadsleden in de weg kan staan. Hierin blijven de commissies streven naar een optimale balans tussen gedegen onderzoek, wat betreft toepassing van theorie en methode, en een rapportage die effectief is in de raadspraktijk.

De overgrote meerderheid van de commissieleden vindt dat er voldoende kennis en expertise aanwezig is om de onderzoeken goed uit te voeren. Met betrekking tot de juiste competenties op de juiste onderzoeken is het in de evaluatieperiode vooral in het begin 2006/2007 zoeken geweest, wie daadwerkelijk wat kan. Omdat alle leden en secretarissen nieuw waren, werd niet iedere onderzoeker op het juiste onderzoek gezet. Er hebben dus een aantal wisselingen in onderzoeksteams plaatsgevonden. De bestuurscommissie heeft in oktober 2008 evaluatiegesprekken gehouden met de externe leden. Daarin kwamen interesse, capaciteit en expertise aan bod, zodat we in staat zijn een ieder te laten werken aan onderzoeken die voor hem of haar geschikt zijn. Zonder dat iemand boven zijn of haar vermogen hoeft te presteren.

Vraag 5. Wat is de kwaliteit van de onderzoeksrapporten (compleetheid, lay out en leesbaarheid)?

Antwoord

Aan de compleetheid, lay-out, huisstijl en leesbaarheid is in de evaluatieperiode veel aandacht en geld besteed. De onderzoeksrapporten, quick-scans en rekenkamerbrieven zien er zonder

uitzondering zeer goed uit en zijn bovendien vrijwel allemaal goed leesbaar. In de evaluatieperiode is ten aanzien van de lay-out van de rapporten een huisstijl ontwikkeld, die na een tussenevaluatie op een aantal punten is aangepast. De overgrote meerderheid van de leden is het eens of helemaal mee eens dat de lay out van de rapporten goed is.

Bij een aantal rapporten is voor de samenvatting, conclusies en aanbevelingen een tekstschrijver ingehuurd om de leesbaarheid van dit deel van de rapporten te vergroten. Een mogelijkheid die nog steeds bestaat. De meeste problemen met betrekking tot leesbaarheid hebben te maken met de inhoudelijke kant van de rapporten. Omdat sommige rapporten inhoudelijk niet altijd dichtbij de raadsleden staan, zijn deze rapporten na vlug één keer lezen voor een aantal raadsleden niet goed te begrijpen. Deze rapporten worden dan ook qua leesbaarheid ter discussie gesteld, terwijl dit bij nog een keer lezen wellicht zou meevallen. Anderzijds kan een betere aansluiting van de inhoud van een rapport bij de wensen van de Gemeenteraad er ook voor zorgen dat een raadslid meer tijd zal besteden aan een rapport, waardoor de leesbaarheid impliciet ook voor uit zal gaan. De discussie over leesbaarheid heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat de grotere onderzoeken uit twee delen zullen gaan bestaan: een onderzoeksrapport, met de onderzoeksbevindingen, en een hoofdrapport, met de belangrijkste bevindingen en de conclusies en aanbevelingen. Dit laatste rapport is met de ogen van het raadslid geschreven.

Vraag 6. Wat zijn de effecten van de onderzoeken van de rekenkamercommissies Parkstad Limburg? Hebben de aanbevelingen geleid tot aanpassing van inhoud van beleid, wijze van uitvoering en/of ambtelijk proces?

Antwoord

De onderzoeken van de rekenkamercommissies Parkstad Limburg hebben een wisselend effect. In Heerlen, Voerendaal en Parkstad Limburg is sprake van een serieuze belangstelling voor de bevindingen van de Rekenkamercommissies. Er worden door verschillende gremia in deze gemeenten (WGR+-regeling) diverse voorstellen gedaan hoe met de aanbevelingen om te gaan, en er wordt geluisterd naar de bevindingen van de Rekenkamercommissie, wat ondermeer blijkt uit het vervolg wat aan de onderzoeken wordt gegeven. Zo heeft de raad van Heerlen aan het College gevraagd om aan te geven wat zij met aanbevelingen van de Rekenkamercommissie gedaan heeft, heeft de secretaris/directeur van Parkstad Limburg voorgesteld samen met de gemeentesecretarissen bijeenkomsten te hebben over de wijze waarop de aanbevelingen van de Rekenkamercommissies ook kunnen worden uitgevoerd, indien dit nog niet is geschied, en heeft de gemeenteraad van Voerendaal reeds een extra onderzoek neergelegd bij de Rekenkamercommissie om een onderzoek te doen naar het dossier Hogeweg-Keerbergh, wat inmiddels is uitgevoerd.

Deze positieve effecten gelden ook voor de bevindingen van de Rekenkamercommissie Kerkrade, die weliswaar niet formeel is toegetreden tot het samenwerkingsverband van de gezamenlijke rekenkamercommissies Parkstad Limburg, maar die wel al meerdere onderzoeken hebben uitbesteed.

In Brunssum is het beeld nog wisselend. Positief is door raad (en college) gereageerd op de quick scan over de regionalisering van de brandweer. Ook positief is dat de procedure waarmee rapporten worden opgepakt geformaliseerd is. De regiecommissie en de auditcommissie zijn

opgegaan in een nieuwe auditcommissie. Daarin worden de rapporten van de rekenkamercommissie besproken en de aanbevelingen die de commissie doet gevolgd.

In Landgraaf beginnen de onderzoeken te leiden tot aanpassingen. Na in eerste instantie een defensieve houding van ambtenarenapparaat en college is door het college aangegeven dat de gemeente serieus aan de slag gaat met de aanbevelingen van de rekenkamer. College en raad hebben waardering uitgesproken voor het onderzoek dat de rekenkamer heeft verricht.

Driekwart van de leden van de rekenkamercommissies is van mening dat de raad de aanbevelingen van de rekenkamercommissie opvolgt. De interne leden zijn die mening nog sterker toegedaan dan de externe leden. Op de stelling dat partijen serieus rekening houden met de mening van de rekenkamercommissie zijn de interne ook stilliger. Een enkel lid schetst het gevaar dat er teveel rapporten verschijnen, waardoor de effectiviteit van de rekenkamercommissie zou kunnen afnemen. Daar moeten we uiteraard voor waken, maar los van de kwantiteit staat of valt de effectiviteit met de kwaliteit van de conclusies en aanbevelingen in de rapporten. Deze worden blijkbaar (h)erkend door raad en college. Overall vinden de leden dat de opbrengst van het werk van de rekenkamercommissies voldoet aan de verwachtingen die men van te voren had. Vanuit de raadsleden wordt aangegeven dat men betere handvatten wenst om met de aanbevelingen van de rekenkamercommissies aan de slag te gaan.

Vraag 7. Hoe vaak en hoe efficiënt vergaderen de commissies?

Antwoord

De verschillende Rekenkamercommissie vergaderen onregelmatig en feitelijk alleen als er iets te bespreken is in termen van een onderzoeksopzet, de bevindingen van de onderzoeker, of de reactie op een ambtelijk hoor- en wederhoor. Daarnaast zijn er twee gezamenlijke vergaderingen met alle rekenkamercommissies in het kader van de onderzoeksprogrammering, zoals uiteengezet bij vraag 2 in deze evaluatie. Alleen bij de Rekenkamercommissie Heerlen wordt er meer regelmatig vergaderd, omdat bij deze grote Rekenkamercommissie er ook regelmatig iets te bespreken valt. Wel wordt er door de andere Rekenkamercommissies nog al eens gebruik gemaakt van de email om zaken met elkaar af te stemmen. Met andere woorden: er wordt vrij efficiënt vergaderd, wat ook betekent dat de tijdsbesteding van de Rekenkamercommissies minder is dan oorspronkelijk begroot.

De vergaderfrequentie van de afzonderlijke commissies wordt over het algemeen als voldoende ervaren. Er zijn overigens signalen dat men in een enkele commissie niet zo zeer vaker, maar regelmatig zou willen vergaderen.

De frequentie van de gezamenlijke bijeenkomsten wordt door de meerderheid van de leden als voldoende ervaren. Hierbij heeft een iets groter aantal leden behoefte aan meer bijeenkomsten dan tot nu toe zijn geweest.

Vraag 8. Wat is de kwaliteit van de ambtelijke hoor & wederhoor?

Antwoord:

In termen van samenwerking met de gemeenten in de fasen van hoor- en wederhoor is niet altijd alles verlopen, zoals gedacht. Dat komt voor een groot deel vanwege de onervarenheid van zowel de zijde van de rekenkamercommissies als van de zijde de gemeenten. Er ontstond verwarring over wat nu een ambtelijke reactie dient te zijn, en wat een bestuurlijke reactie is. Ook de wijze waarop de rapporten in concept worden aangeboden aan de gemeenten, leidt soms tot verwarring. Bovendien zijn de doorlooptijden van reactie bij sommige gemeenten erg lang. De kwaliteit van de ambtelijk hoor- en wederhoor hangt sterk samen met het feit of de ambtelijke staf zich beperkt tot het constateren tot feitelijke onjuistheden met betrekking tot de bevindingen van de Rekenkamercommissie. Omdat bij een ambtelijk hoor- en wederhoor vaak wordt ingegaan op de bestuurlijke aspecten, hebben de Rekenkamercommissies Parkstad Limburg besloten slechts de bevindingen voor te leggen voor ambtelijk hoor en wederhoor, tenzij het echt noodzakelijk is voor een feitelijk begrip van het rapport om de conclusies en aanbevelingen ook toe te voegen. De kwaliteit van het ambtelijk hoor- en wederhoor kan dus nog omhoog.

De overgrote meerderheid is het (geheel) eens met de stelling dat de ambtelijke hoor en wederhoor adequaat is. Bijna een vijfde van de leden vindt van niet. Sommige leden signaleren dat in een enkel geval de ambtelijke reactie defensief van aard is, maar over het algemeen werkt de feitencheck door ambtenaren adequaat.

Vraag 9. Wat is de kwaliteit van de bestuurlijke hoor & wederhoor?

Antwoord

Evenals bij het ambtelijk hoor- en wederhoor is de kwaliteit van het bestuurlijk hoor- en wederhoor beïnvloed door een vermenging van het ambtelijke en bestuurlijke hoor- en wederhoor, alhoewel dit niet zo verwarrend is geweest als bij het ambtelijk hoor- en wederhoor. Dit heeft er wel toe geleid dat de gemeente Voerendaal voorlopig geen invulling wenst te geven aan het bestuurlijke hoor- en wederhoor, omdat verwarring over feitelijke correcties er toe heeft geleid dat de gemeenteraad de indruk had dat de RKC Voerendaal werd beïnvloed door de mening van het College van B&W. Dit was bij het eerste rapport van de RKC Voerendaal. Inmiddels is daar van geleerd, maar hebben zich nog geen nieuwe onderzoeken voor gedaan waar een daadwerkelijke fase van hoor- en wederhoor noodzakelijk is.

In inhoudelijke zin is het bestuurlijk hoor- en wederhoor een serieuze zaak waar dit aan de orde is. Bij gezamenlijke rapporten, zoals Verbonden Partijen, besloegen de meningen van de College van B&W en het nawoord van de Rekenkamercommissies vele bladzijden.

Samenvattend: het proces van hoor- en wederhoor is voor verbetering vatbaar, de inhoud van de bestuurlijke reacties is goed te noemen.

Net als bij de ambtelijke variant vindt de overgrote meerderheid dat de hoor en wederhoor door het college adequaat wordt opgepakt. Evenwel is men eensluidend iets negatiever over de bestuurlijke reacties. Een enkeling meldt dat het college zich in sommige gevallen teveel door de (defensieve) reactie van de ambtenaren laat leiden. Overall oordelen de leden van de rekenkamercommissies positief over de bestuurlijke hoor en wederhoor.

Vraag 10. Hoe communiceren de commissies naar de gemeenteraad, college, ambtelijk apparaat en burgers? Hoe effectief is deze communicatie?

Vraag 11. Hoe is de relatie tussen de commissies en de verschillende gemeenteraden georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze relatie ingericht?

Vraag 12. Hoe is de relatie tussen de commissies en de colleges/ambtelijk apparaat van de deelnemende gemeenten/WGR+ georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze relatie ingericht?

Antwoord

De Rekenkamercommissies communiceren met gemeenteraad en college allereerst aan de hand van het beleidsplan en het jaarplan. Deze wordt ter kennisgeving opgestuurd. In de voorfase van het opstellen van het jaarplan is aan de gemeenteraad gevraagd met voorstellen te komen voor onderzoek. Vervolgens worden onderzoeksopzetten die relevant zijn voor een specifieke gemeente na goedkeuring door de Rekenkamercommissie ook ter kennisgeving opgestuurd naar de gemeenteraad en naar het College van B&W. Bij deze laatste wordt het onderzoek ook nader aangekondigd in deze brief. Vervolgens wordt, via de griffier en/of gemeentesecretaris, contact gezocht met de ambtenaren op wiens terrein het onderzoek gaat plaatsvinden, bijvoorbeeld met betrekking tot het verzamelen van informatie. Bij de fasen van hoor- en wederhoor is er volgens weer contact met de ambtelijke staf en het college van B&W over de verschillende bevindingen. Met een aantal personen is ook tijdens de onderzoeksfase al contact geweest, omdat met deze personen een interview heeft plaatsgevonden. Tenslotte wordt het onderzoeksrapport aangeboden aan de gemeenteraad en vindt er vaak ook nog een gesprek plaats tussen de Rekenkamercommissie en de gemeenteraad.

De communicatie met de verschillende gremia is met name effectief te noemen bij de voorbereidingsfase op het onderzoek en het onderzoek zelf. Bij de bespreking van het rapport zelf is de communicatie het stroefst. Daarbij spelen allerlei factoren een rol, waaronder politieke factoren, waardoor de communicatielijnen soms wat verstoord raken. Iedere keer moet goed worden afgesproken hoe het rapport besproken gaat worden, wat de wensen van een ieder zijn, en hoe één en ander dient te worden ingericht. Soms is de bespreking in een commissie voldoende, een andere keer dient er een persconferentie aan te pas te komen.

Het contact met de raad wordt over het algemeen als (zeer) goed beoordeeld. Toch is iets meer dan 1/5 van de leden het daar niet mee eens. De commissies hebben bijna allemaal raadsleden, op de commissie van Voerendaal na. Opvallend is dat relatief meer interne leden de relatie met de raad als goed ervaren dan de externe leden.

De relatie met het college behoeft in de ogen van de leden verbetering. Meer dan de helft van de leden is het niet eens met de stelling dat het contact met het college goed is. Daar is blijkbaar nog heel wat op te investeren. Dat laat overigens onverlet dat, gezien de verschillende taken, college en rekenkamercommissie van mening kunnen verschillen.

Over de verschillende wijzen van communiceren is door het secretariaat van de gezamenlijke Rekenkamercommissies een communicatienota opgesteld. Deze wordt op dit moment nog steeds geactualiseerd, omdat het communicatieproces nog steeds in ontwikkeling is.

Met de pers is overall een goed contact. Veel rapporten, waarvan te verwachten was dat er exposure op zou zijn, zijn inderdaad in de pers verschenen. Het is niet het eerste instantie het doel van de rekenkamercommissies om in de pers te komen. Maar het kan in voorkomende gevallen de effectiviteit van de aanbevelingen ten goede komen. Als neveneffect kan de burger te weten komen dat er lokale rekenkamercommissies zijn die de gemeenteraad ondersteunen.

Ten aanzien van de informele communicatie wordt door het secretariaat van de Rekenkamercommissies een nieuwsbrief uitgebracht. Deze verschijnt gemiddeld één keer per maand, en bevat allerlei informatie over het proces van onderzoek, zodat verschillende partijen die betrokken zijn bij het Rekenkamerwerk, binnen en buiten de Rekenkamercommissies, op de hoogte zijn van de voortgang van het één en ander. De Nieuwsbrief functioneert als instrument goed, doch aan de frequentie van verschijning is nog één en ander te verbeteren.

Niet ieder lid van de rekenkamercommissies is tevreden met de informatiewaarde van de website van de rekenkamercommissies Parkstad Limburg. Driekwart is daarentegen wel (zeer) tevreden, maar er is blijkbaar altijd verbetering mogelijk. Ondertussen hebben de meeste gemeentelijke websites een link naar de site van de rekenkamercommissies.

Ten aanzien van de communicatie met de burger dient te worden gesteld dat de betrokkenheid van de burger met het rekenkamerproces nog steeds in de kinderschoenen staat. Dat wordt ook ervaren door de leden van de rekenkamercommissies. 2/3 van de leden is van mening dat het contact met de burger verbetering behoeft. De vraag op welke punten dat nuttig is en hoe dat vervolgens gerealiseerd kan worden, wordt geagendeerd in de bestuurscommissie.

Vraag 13. Hoe is de samenwerking tussen de commissies onderling georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze samenwerking?

Vraag 14. Hoe is de samenwerking tussen de commissies en de bestuurscommissie georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze samenwerking?

Vraag 15. Hoe is de samenwerking tussen de commissies en het servicecentrum georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze samenwerking?

Vraag 16. Hoe is de samenwerking tussen de bestuurscommissie en het servicecentrum georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze samenwerking?

Antwoord

Binnen de Rekenkamercommissies Parkstad Limburg is sprake van een aantal personele unies. Zo zijn de externe leden van het samenwerkingsverband lid van meerdere Rekenkamercommissies en vormen de voorzitters van de verschillende betrokken Rekenkamercommissies, de Bestuurscommissie. In deze Bestuurscommissie worden de verschillende beheersaspecten van het onderzoek en het rekenkamerproces iedere drie maanden besproken en afgestemd en wordt aan het secretariaat van de Rekenkamercommissies Parkstad Limburg opdracht gegeven een aantal verbeteringen door te voeren. Daarnaast fungeren onderzoekers, die tevens lid zijn van een bepaalde Rekenkamercommissie, weer als onderzoeker op hun expertiseterrein voor andere Rekenkamercommissies, waardoor de kennis van alle Rekenkamercommissies zich ook verspreid over alle externe leden en omgekeerd. Er is door de gekozen constructie van samenwerking sprake van een zeer effectieve manier van samenwerken, kennisoverdracht en leereffecten. Dit uit zich tevens in een vrij grote productie van rapporten, quickscans en brieven.

De aansturing van de bestuurscommissie en het servicecentrum, bestaande uit de secretarissen en onderzoekers, volgt uit de jaarplannen, en de verdeling van de verschillende budgetten van de gemeenten over de verschillende onderzoeken, waaraan tevens termijnen worden gesteld. Zo kent ieder Rekenkamercommissie eigen of gedeelde onderzoeken, die conform hun inbreng in geld, vertaald worden in beschikbare onderzoeksbudgetten. Het is de voorzitter van de Bestuurscommissie, die als gemandateerde voor de verdeling van de budgetten, de uiteindelijke verdeling van de uren over de onderzoeken en de onderzoekers vaststelt, en daarmee ook de aansturing verzorgt voor het secretariaat en de externe leden/onderzoekers en de onderzoeken, waar deze personen aan dienen te werken. Hier is wederom sprake van een zeer effectieve vorm van beheer, omdat door de bundeling van krachten grote schaalvoordelen worden behaald, alsmede voordelen die samenhangen met het hergebruik van onderzoeksopzetten, materialen, informatie, formats en de wijze waarop een onderzoeksproces tot een goed einde kan worden gebracht.

Het contact met de bestuurscommissie wordt door de meeste leden als goed ervaren. Enkele leden melden dat zij weinig inzicht hebben in de werkzaamheden van de bestuurscommissie. In een aantal commissies komt sinds kort bij elke vergadering als vast agendapunt 'mededelingen uit de bestuurscommissie'. De ondersteuning vanuit de bestuurscommissie wordt als goed ervaren. De onderzoeks- en secretariële ondersteuning door het servicecentrum wordt nog hoger gewaardeerd. De leden zijn daar zeer over te spreken.

Vraag 17. Hoe is de relatie tussen de commissies en de griffies van de gemeenten georganiseerd? Hoe efficiënt/effectief is deze relatie ingericht?

Antwoord

De griffiers worden bij alle communicatie van de Rekenkamercommissies in de richting van de Gemeenteraden op de hoogte gebracht van de inhoud van de communicatie. Ook vindt er (onregelmatig) overleg plaats tussen het secretariaat van de Rekenkamercommissies en het griffiersoverleg van de Parkstad Limburg gemeenten. Daarnaast is er per onderzoek veel bilateraal overleg met de griffiers. Wat betreft de onderzoekszijde van de samenwerking tussen commissies en griffies kan worden gesteld dat deze effectief en efficiënt verloopt. Met betrekking tot gezamenlijke overleggen kan gesteld worden dat beide partijen nog dienen te werken aan de plaats van de Rekenkamercommissies binnen het griffiersoverleg. Dit komt tevens doordat in het griffiersoverleg griffiers van gemeenten aan tafel zitten, die niet vertegenwoordigd zijn in het samenwerkingsverband van de gezamenlijke Rekenkamercommissies, waardoor er soms verwarring optreedt tijdens een vergadering.

Alle leden van de commissies ervaren het contact met de griffie als goed tot zeer goed. In veel gevallen is de griffier aanwezig bij de vergaderingen en blijktbaar wordt dat zeer gewaardeerd door de leden.

Op de vraag of de griffie de commissie op de hoogte houdt van de actuele ontwikkelingen in de gemeente(politiek) antwoordt $\frac{3}{4}$ van de leden positief tot zeer positief. Een aantal leden vindt dat de griffie daar proactiever op mag zijn.

Vraag 18. Welke verbeterpunten zij er te constateren met betrekking tot de werkwijze van de rekenkamercommissies en de constellatie van het samenwerkingsverband van de rekenkamercommissies Parkstad Limburg?

Antwoord

Over het algemeen valt te zeggen dat de werkwijze van de Rekenkamercommissies Parkstad Limburg een goede is. De aangegeven verbeterpunten zijn geconstateerd, daar wordt door een ieder aan gewerkt, doch in het algemeen gaat het daarbij om het zetten van puntjes op de i. De constellatie van het samenwerkingsverband waarbij externe leden en onderzoekers door meerdere rekenkamercommissies worden gedeeld onder coördinatie van een Bestuurscommissie is een zeer goede. Daar dient niet van te worden afgeweken in het vervolg van het werk van rekenkamercommissies. Op deze wijze worden zowel kwaliteit, als schaalgrootte, beschikbaarheid van onderzoekers in kwaliteit en kwantiteit op een veel betere wijze gewaarborgd dan bij andere rekenkamercommissies. Dat de constellatie werkt blijkt ook wel uit het aansluiten van andere rekenkamercommissies (nu Schinnen en straks ook Onderbanken) bij het samenwerkingsverband, of dat Rekenkamer(commissie(s)) buiten het samenwerkingsverband (RKC Kerkrade en RK Leudal) onderzoek uitbesteden aan de onderzoekerspool die de constellatie tevens vormt.

Zouden we echt willen spreken van de gezamenlijke rekenkamercommissies Parkstad Limburg, dan zouden we eigenlijk het pad moeten kunnen effenen, om de Rekenkamercommissies Simpelveld en Kerkrade ook toe te laten treden tot het geheel. Voor andere verbeterpunten, bijvoorbeeld ten aanzien van doorlooptijden, de competenties van de onderzoekers, is al eerder aangegeven hoe daar mee om te gaan. Omdat dit natuurlijk onderdeel is van een dynamisch proces, blijft optimalisering van het proces belangrijk. Een vaste wijze van werken met maximale kwaliteit doet afbreuk aan allerlei omstandigheden die er voor kunnen zorgen, nu juist af te wijken van deze spelregels. In principe is iedereen inmiddels bekend met de uitgangspunten, hoe met elkaar te werken en eventuele probleempunten blijken ook opgelost te kunnen worden. Dat is ook gebleken uit de laatste rapporten en het onderliggende onderzoeksproces.

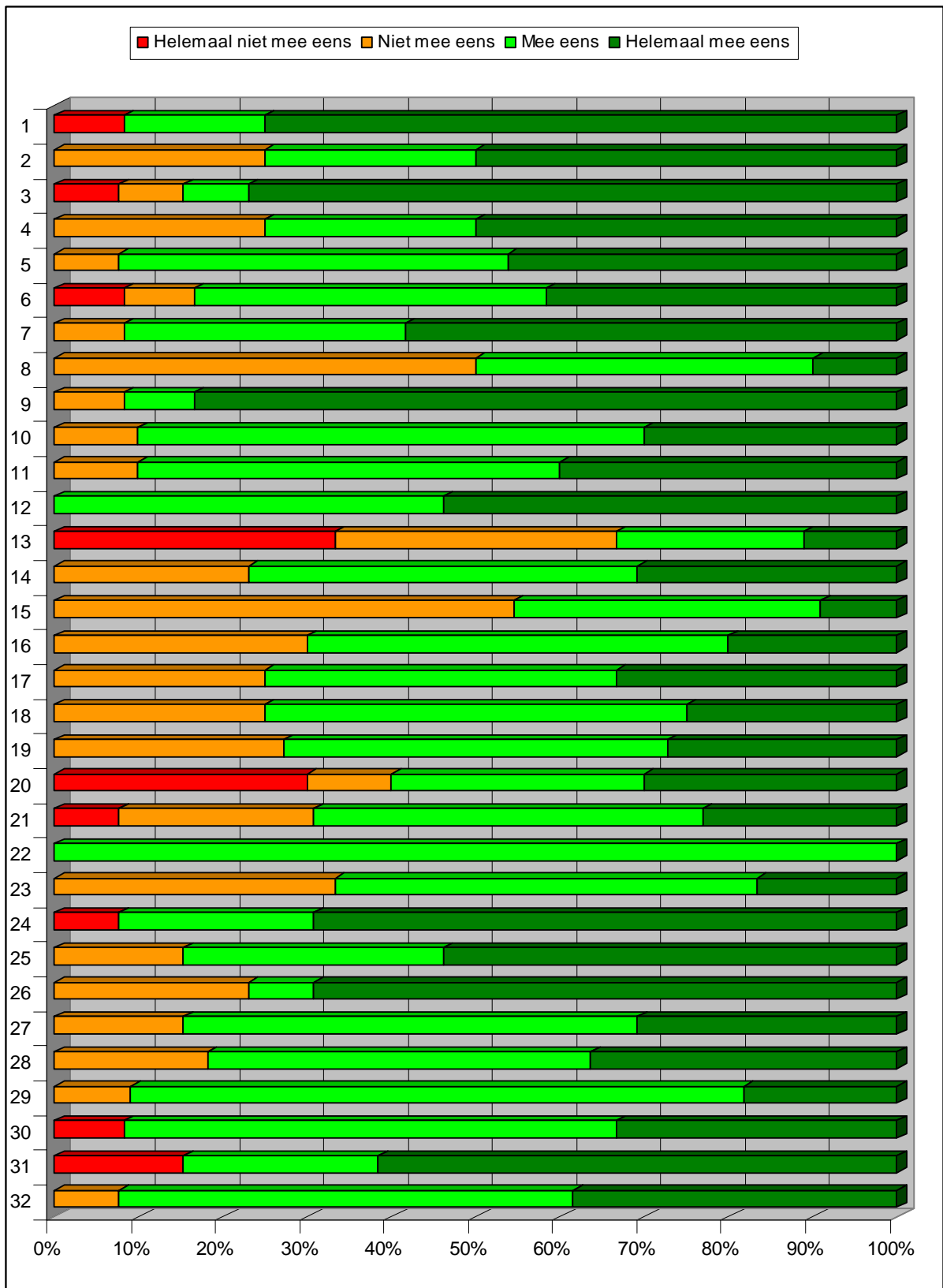
Algemeen

Er zijn een paar leden die stilstaan bij de gevaren bij de uitbreiding van het samenwerkingsverband van de rekenkamercommissies. Volgens hen is het goed om steeds bedacht te zijn op de functionaliteit van de uitbreiding en de overzichtelijkheid van de samenwerkingsverband. Dat zijn inderdaad elementen en overwegingen die in de besluitvorming meegenomen dienen te worden. Overigens is het merendeel van de leden voor uitbreiding. Zij ervaren de vergrote synergie als toegevoegde waarde voor het huidige samenwerkingsverband. En, niet te vergeten, voor de nieuw aan te sluiten commissies. Opvallend genoeg zijn het met name de interne leden die de synergie door uitbreiding zien toenemen. Op een enkel lid na is het merendeel van de leden het er (zeer) mee eens dat de rekenkamercommissies na 2 jaar voldoen aan de doelstelling, namelijk adequate ondersteuning bieden ten behoeve van de controlerende taak van de gemeenteraden. Een enkeling is het daar helemaal niet mee eens en valt er voor hem of haar blijkbaar nog veel te verbeteren. Dat we er nog niet helemaal zijn, moge duidelijk zijn, maar over het algemeen wordt (h)erkend dat we al een eind in de goede richting zijn opgeschoten. Al met al is na 2 jaar rekenkamerwerk in Parkstad Limburg bijna 40% van de leden zeer tevreden en meer dan 50% tevreden.

Bijlage 1. Resultaten interne enquête rekenkamercommissies Parkstad Limburg

Vragen interne enquête

1. De onderzoeksonderwerpen zijn relevant voor de gemeenteraad/raden
2. De procedure om te onderzoeksonderwerpen te bepalen (groslijst, vooronderzoek, shortlist) is adequaat
3. De rekenkamercommissies hebben elk afzonderlijk voldoende zeggenschap over de eigen onderzoeksonderwerpen
4. De kwaliteit van de onderzoeken (o.a. gehanteerde methode en theorie) is goed
5. De productie van de rekenkamercommissie is voldoende
6. De opbrengst van het werk van de rekenkamercommissies voldoet aan de verwachtingen
7. Bij de externe leden is voldoende kennis en expertise aanwezig om de onderzoeken goed uit te voeren
8. Er is voldoende aandacht voor scholing en training voor de leden
9. Het secretariaat ondersteunt de rekenkamercommissies goed
10. De bestuurscommissie ondersteunt de rekenkamercommissies goed
11. Het contact met de bestuurscommissie is goed
12. Het contact met de griffie is goed
13. Het contact met de burgers is goed
14. Het contact met de raad is goed
15. Het contact met het college goed
16. Het contact met de secretaris, cq het ambtelijk apparaat is goed
17. De raad volgt de aanbevelingen van de rekenkamercommissie op
18. De griffie houdt de rekenkamercommissie op de hoogte van actuele ontwikkelingen
19. De website van de rekenkamercommissies is informatief
20. Ik weet voldoende wat er zich in de bestuurscommissie afspeelt
21. Ik weet voldoende wat er zich afspeelt in de rekenkamercommissies waar ik geen lid van ben
22. Het contact met de pers verloopt goed
23. Er is voldoende kennisdeling tussen de rekenkamercommissies onderling
24. De lay out van de rapporten is goed
25. De vergaderfrequentie van de rekenkamercommissie is goed
26. De frequentie van de gezamenlijke vergaderingen is goed
27. Er wordt door partijen serieus rekening gehouden met de mening van de rekenkamercommissies
28. De ambtelijke hoor & wederhoor wordt adequaat opgepakt door het ambtelijk apparaat
29. De bestuurlijke hoor & wederhoor wordt adequaat opgepakt door college van B&W
30. Na 2 jaar voldoen de rekenkamercommissies aan de doelstellingen, namelijk adequate ondersteuning van de controlerende taak van de gemeenteraden
31. Het is goed om het samenwerkingsverband van rekenkamercommissies nog verder uit te breiden (nu Brunssum, Heerlen, Landgraaf, Parkstad WGR+, Schinnen, Voerendaal)
32. Al met al ben ik tevreden na 2 jaar rekenkamercommissies Parkstad Limburg

N = 13.

Voor de vragen, zoals in de grafische weergave genummerd, zie hiervoor.